

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

Колумниста РТ Нејл Кларк означава 14. мај 2016. као дан када је умро Евросонг. По њему, Евровизија је од музичког такмичења, чији је циљ био међудржавна хармонија у Европи, дошла дотле да је западне елите искористе као инструмент у новом хладном рату против Русије.

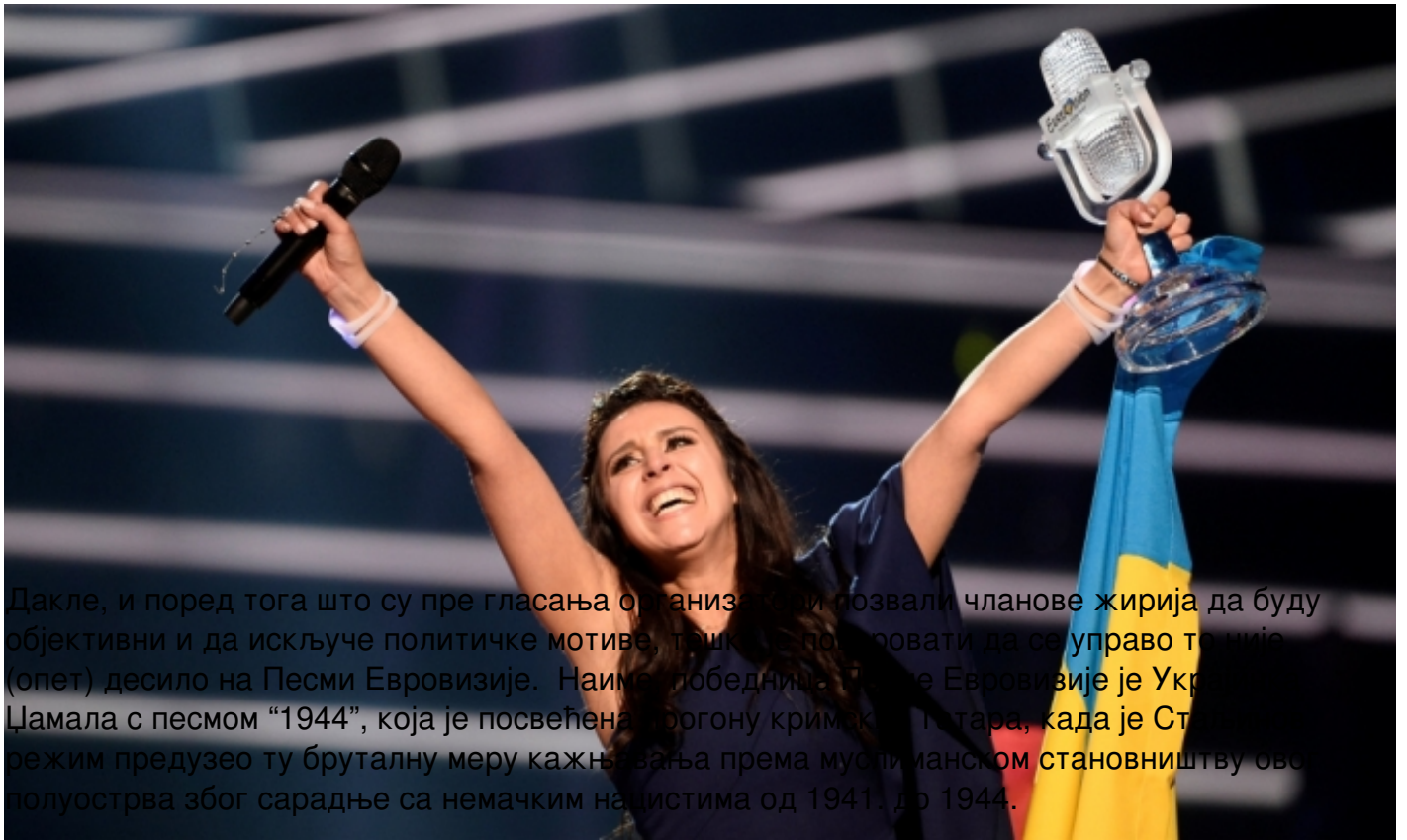
Он скандал у Стокхолму пореди са америчким изборима 2000, када је Ал Гор добио највише гласова, али је Буш млађи ипак ушао у Белу кућу. Велика могућност, барем су тако указивале све британске кладионице, а показало се и гласови публике, да Москва приреди Евросонг 2017. изгледа да је изазвала велику панику у западним русофобним круговима, посебно што следи Мундијал 2018 (а био је и Сочи 2014).

Истина, Евросонг је деценијама био обележен тзв. пријатељским гласањима, али је овога пута то било нешто сасвим друго. Нпр. национални жири Британије дао је 10 поена Украјини, а ниједан руској песми, док је британска јавност Русији дала високо четврто место. Српски национални жири је дао 12 поена Украјини (и један поен Русији), али је српска публика већински гласала за Русију. Израелски жири није дао бодове Русији, док је дао 12 Украјини, али је израелска јавност руској песми дала чак 10 поена.

Ово су само неки од многобројних примера, који углавном указују на то да су жирији релативно лоше оцењивали иначе фаворизовану нумеру руског извођача (национални жирији из тзв. "музичке индустрије" ставили су Русију тек на 5. место), док су веома добро позиционирали песму Украјинке (2. место). Колумниста РТ завршава тезом да је скандал у Шведској добар јер показује свима границе демократије на Западу. Дакле, људи могу да гласају, али ако резултат није онај који елите прижељкују, онда ће се "већ

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

наћи неко решење”.

Дакле, и поред тога што су пре гласања организатори позвали чланове жирија да буду објективни и да искључе политичке мотиве, тошката појавити да се управо то није (опет) десило на Песми Евровизије. Наиме, победница Песме Евровизије је Украјинка Џамала с песмом “1944”, која је посвећена прогону кримских Татара, када је Стаљински режим предузео ту бруталну меру кажњавања према муслиманском становништву овог полуострва због сарадње са немачким нацистима од 1941. до 1944.

Певачица је рођена у Киргистану, од родитеља прогнаника са Крима 1944, а вратила се након осамостаљења Украјине. Џамала је изјављивала да је њена породица злостављана након марта 2014. Због песме су раније реаговале руске власти, тражећи дисквалификацију, али су организатори Евросонга утврдили да никаква правила нису прекршена и дозволили јој да се такмичи.

Стокхолмско финале овогодишње Евровизије извесно је најполитизованије до сада. Песма има несумњиве алузије на кримску кризу 2014, што је потврдила и Џамала. Говорећи о тексту своје песме “1944”, она је рекла: “Наравно ради се и о 2014. Замислите, креативна сте особа, певач, али две године не можете да одете кући.” Иначе, песма почиње стиховима: “Странци долазе и упадају у ваше куће. Све ће вас побити и рећи: Ми нисмо криви.”

Многи у Русији потенцирају да је у Стокхолму 14. маја 2016. победила геополитика и позивају на бојкот Евросонга 2017. који ће се одржати у Украјини. С друге стране, у Украјини се неки залажу да се појединим руским музичарима који не поштују суверенитет њихове земље забрани учешће на такмичењу следеће године.

Украјинска песма је и по гласовима жирија и гледалаца била друга, али је захваљујући томе што је руска нумера по гласању гледалаца била прва (Сергеј Лазарјев добио је чак 361 бод), а Аустралија (Дами Им) по мишљењима жирија најбоља, сабирањем гласова узела прво место. Украјински жири је практично бојкотовао руски наступ (као и обрнуто), телевизијски гледаоци у Украјини су сматрали песму Лазарјева најбољом (а руски гледаоци су дали 10 поена Украјини). Од 41 земље која је гласала, 21 земља Русији није дала ни бод. Највише поена Русији дали су жирији само четири државе: Кипра, Белорусије, Азербејџана, и Грчке, а тешко је не приметити да, осим можда Азербејџана, остале три земље виде Русију као традиционално пријатељску земљу.

Промене које су уведене 2008. (две полуфиналне вечери) донекле су смањиле утицај дијаспоре или "размене гласова", односно блокова. Потом је установљен систем гласања по коме одлучује пола публика, пола жири, што је додатно смањило снагу блокова, али извесно допринело и, по многим, скандалозном резултату 14. маја 2016 у Стокхолму.

Како наводи британски *Телеграф*, гласање по политичким блоковима и подршка међу суседима није се променило. Опстала су три главна гласачка блока: Балкан (земље бивше Југославије, плус Румунија и Албанија), блок бившег СССР-а, те блок нордијско-балтичких земаља (нпр. све нордијске земље су ове године ставиле Шведску међу првих пет).

Иначе, према многим студијама три најистакнутија гласачка регионална блока су балкански (бивша Југославија, Грчка и Бугарска), нордијски (Данска, Финска, Исланд, Норвешка, Шведска, понекад са балтичким државама) и экс-совјетски блок. Такође, детектовани су парови држава које редовно дају гласове једна другој (нпр. Кипар и Грчка, Румунија и Молдавија итд.).

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

Индикативно је да је број "потајних гласања" снажно порастао од максимално 4 просечно до 1990, на 6 током раних деведесетих, те на 11 касних деведесетих да би у периоду од 2000. до 2004. достигао 25. Doosje and Haslam (2005) сугеришу да је овако понашање мање типично за богате и нације више склоне индивидуализму, те због тога у последње време нема блокова на Западу. Међутим, скандал 2016. указује да можда има "антиблокова".

Промене које су уведене 2008. (две полуфиналне вечери) донекле су смањиле утицај блокова или "размене гласова", али не и блокова. Потом је установљен систем гласања који је одлучује цела публика, постојећи, што је знатно смањило снагу блокова, али неослободило од њих. На многим, скандинавским медијима, скандал изјављује резултату 14. маја 2016 у којем је Немачка победила.

Наравно, није све у геополитици и тзв. блоковима; дешава се да и "други" победе, односно да победи квалитет песме. На тако давно, 2010. прво место отишло је Немачкој, односно Лени, за песму "Satellite" која је уз песму Абе "Waterloo" вероватно највећи хит у историји Евросонга.

Дуга историја геополитике Евросонгова

Евросонг, од самих почетака крајем педесетих до данас, може бити посматран и у светлу широких геополитичких промена, културолошке анксиозности и "power games", које дефинишу Европу и свет. Евросонг, као хепенинг, спектакл и перформанс, који уједињује народе Европе и који алегорички репрезентује идеју Европе, постао је и

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

симбол разлика, односно постојања бројних европских идентитета.

Евровизија је, барем за социологе и политикологе, постала много занимљивија са увођењем СМС гласања, и на неки начин (наравно кориговано за квалитет песме и утицај дијаспоре и националних мањина) показује сложене односе и сентименте између бројних европских народа. Истина, ни раније, пре увођења СМС гласања, и према Cheryl Bakerу који је победио 1981, политика није била без велике улоге (годинама је Шпанија гласала за Португал, а Аустрија за Немачку итд.).

Колико је важна победа на Евросонгу, указује и спремност Франковог режима, који је 1968. на превару узео победу на Евровизији, када су наместили такмичење како би побољшали имиџ Шпаније у свету. Иначе, 1964. било је захтева да се Шпанија и Португал искључе из такмичења због диктатура у овим земљама, а један човек је изашао на бину са таблом на којој је писало „Бојкот Франка и Салазара“.

Интересантно је и да су 1990. многе песме биле посвећене политичкој ситуацији у Европи - паду гвоздене завесе, европском јединству, док је норвешка и аустријска песма говорила о уједињењу две Немачке.

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

Гадерер (2006), који је анализирао гласање између 1975 и 2005, идентификује статистички сигнификантуне трендове у гласачким обрасцима. Од раних деведесетих, видљив је развој великих географских гласачких блокова и резултат је, практично, на сваком другом такмичењу од тада био значајно под утицајем тих гласачких блокова.

Док је нпр. у периоду 1975-80, он детектује "потајно гласање" између Британије и Француске, од 2001. број статистички значајних парова за "размену гласова" је снажно порастао. "Викиншко царство" се проширило укључујући Финску, Летонију и Литванију.

У срцу "балканског блока", који је снажно јачао, првобитно је било тројно партнерство Србије, Хрватске и Македоније. Сва такмичења 2001-2005. добили су представници или "балканског блока" или "викиншког царства", са изузетком Украјине 2004. и 2006, 2007 и 2009. година, односно победе Финске, Србије и Норвешке, као и победа Шведске 1999. 2012 и 2015, анске 2013. потврђују тезу Гадерера. Оно што он није тада уочио је развој блока од наследница СССР-а, са чиме треба повезати победе Украјине 2013. и 2016, Русије 2008, те Азербејџана 2011.

Колико је важна победа на Евросонгу, указује и спремност Франковог режима, који је 1968. на превару узео победу на Евровизији, када су наместили такмичење како би побољшали имиџ Шпаније у свету.

Ипак, треба имати у виду и сродност музичких укуса у земљама истих блокова. Поред тога, такмичење даје шансу људима да изразе своја мишљења о политичким понашањима других земаља. Нпр. крах Британије 2003 (нула поена) може бити приписан учешћу у ирачком рату. Ваља имати у виду и да "потајно гласање" повећава шансу домицилној земљи да победи.

Наиме, Doosje and Haslam (2005) дошли су до закључка да ће земље пре доделити висок број гласова земљама које су њима претходних годинама давале велики број гласова. Интересантно је и гласање јеврејске дијаспоре (бодови Холандије и Француске за Израел), као и размена гласова БиХ и Турске (веза која се формирала током босанског грађанског рата).

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

Нил Џонсон и колеге са Оксфордског универзитета (2005) скупили су податке о гласању током 12 финалних такмичења Евровизије. Њихова намера је била да анализирају везе између различитих земаља, односно како оне гласају међусобно (или "размењују гласове"). Циљ је био дати одговор на питање шта чини добру, победничку песму? Да ли лирика, мелодија, ритам или геополитика (традиционални афинитети међу нацијама)? Одговор је: сви ови фактори. Зато и није чудна размена гласова међу скандинавским земљама или чашћавање Грчке и Кипра.

Са увођењем гласања путем СМС порука (што ради, углавном, млада публика), етнички, односно фактор дијаспоре, добија огроман значај. Док на западу континента Евросонг све више постаје нижеразредна забава (индикативно је да су до сада су само два победника Евровизије: АББА и Селин Дион доживели милионску продају албума), "европски источњаци" (посебно они који не живе у матици), то виде као ствар националног поноса, и постоју врло (емотивно) заинтересовани да "подрже своје" (као што је то, уосталом, био спорт за земље бившег социјалистичког лагера).

У пионирској студији о Евровизији (Yair 1995) обухваћен је период 1975-1992 (од краја Првог нафтног шока до Мастрихтског уговора и почетка наступа на такмичењу земаља бившег Варшавског пакта). Yair се први научно бавио "потајним (collusive) гласањем" и базирајући се на мултидимензионалној просторној анализи он је идентификовао три гласачка регионална блока: западни, медитерански и северни.

Највећи успеси земаља са запада Европе у периоду 1975-1992. могу се објаснити фактом да су оне алоцирале гласове сопственом члановима, док је вишак гласова од

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

других блокова ишао, такође, на запад континента. Yair and Maman (1996) тадашњу хегемонију западних земаља виде и као последицу комерцијалне доминације тог дела континента у продукцији поп музике, "музичког непоклапања" севера Европе и Медитерана, али и чињенице да је у "западном блоку" било највише земаља те је био и највећи извор гласова.

Гинзбург, као и већина осталих научника који су се бавили овом темом, полази од претпоставке да се гласачки обрасци формирају у складу са економским, културолошким и политичким претпоставкама.

Гинзбург, као и већина осталих научника који су се бавили овом темом, полази од претпоставке да се гласачки обрасци формирају у складу са економским, културолошким и политичким претпоставкама. Гинзбург (2004 и 2005) је анализирао период 1975-2003. и указује да "потајно гласање" постоји, али када се изврши корекција помоћу лингвистичких и културолошких варијабли, оно постаје статистички несигнификантно, што упућује да се гласачки блокови формирају у складу с културолошко-лингвистичким факторима (тима, поред осталог, објашњава и велики број гласова за Турску из земаља са великом емиграцијом из ове државе). Гинзбург, као и већина осталих научника који су се бавили овом темом, полази од претпоставке да се гласачки обрасци формирају у складу са економским, културолошким и политичким претпоставкама.

Студија Гинзбурга и Нора (2006) показује да успех зависи од квалитета песме, али и од лингвистичке и културолошке блискости (које дефинише преко ставова према индивидуализму, неједнакости, односима полова, солидарности) између вокалног извођача и земаља које гласају. Ова два аутора истовремено одбацују тезу о политичким пријатељствима између држава као релевантном фактору за победу на Евросонгу. Победа Украјине 2004. десила се захваљујући, пре свега, "дванаестицама" од земаља бившег СССР-а, где живи знатан број Украјинаца (просечан број добијених гласова био је 8,1). Ово је у доброј мери и случај 2016. јер је Украјина непропорционално велики број гласова добила од земаља бившег СССР-а.

Од кога је Србија добија гласове?

Наша земља се 2004. вратила на Евросонг, 12 година након наступа Екстра Нене. Ако погледамо од којих смо земаља добијали највише гласова од изумимајући 2006 и 2014.

Пише: Горан Николић
уторак, 17 мај 2016 00:31

када нисмо имали кандидата (те 2009. и 2013. када се нисмо пласирали у финале), видећемо да су то биле државе бивше СФРЈ у којима живи знатан број Срба (мада овде треба имати у виду препознатљивост српских извођача, која доприноси повећању броја гласова и од припадника матичних нација, што је случај и у обрнутом смеру).

Потом, високо поена добијали смо од земаља европских земаља са великом српском дијаспором (ако немилице слала СМС поруке из Аустрије, Шведске, Немачке, Швајцарске итд.). Доста бодова добили смо (и дајемо) од земаља које су нам традиционално наклоњене" (Русија, Македонија, Украјина, Белорусија, Грчка, Јерменија).

Ово је било посебно важно код "историјске победе" Марије Шерифовић 2007, те 2. и 3. места Жељка Јоксимовића (2004. и 2013). И овога пута, 2016, представница Србије (Сања Вучић) освојила је највећи део од 80 поена публике захваљујући суседним земљама, доминатно Србима који у њима живе (док је додатних скромних 35 бодова од добила од жирија, опет највећим делом из суседних држава).